

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ВЕЛИКСАР ТЕТЯНА ІГОРІВНА

УДК 364.442.6:364–646.8(477)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ / Т.І. Великсар

Науковий керівник **Баранова Вікторія Глібівна**
доктор економічних наук, професор

Одеса – 2018

АНОТАЦІЯ

Великсар Т.І. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит». – Одеський національний економічний університет; Одеський національний економічний університет, Одеса, 2018.

У дисертації представлено вирішення важливого науково-практичного завдання – поглиблення теоретичних засад і методичних підходів до функціонування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення та розроблення на цій основі практичних рекомендацій щодо його реформування у сучасних умовах в Україні.

У першому розділі розкрито економічну сутність соціального захисту населення та його фінансового забезпечення; розглянуто складові системи соціального захисту населення та їх вплив на формування фінансового забезпечення; досліджено моделі фінансового забезпечення систем соціального захисту населення.

Доведено, що необхідність розвитку заходів соціального захисту населення спричинена наявністю та реалізацією у суспільстві соціальних ризиків, кількість яких збільшується та вони заздалегідь не можуть бути передбачені. Для компенсації їх наслідків формується відповідне фінансове забезпечення. Виявлено чинники, що виступають причиною соціальних ризиків на сучасному етапі розвитку суспільства, зокрема, виокремлено чинники поширення інформаційних технологій, погіршення екологічного становища. Застосування таких чинників надало можливість розширити класифікацію соціальних ризиків, а саме, ризики, які пов'язані з погіршенням стану здоров'я (інтернет-залежність), втратою доходу (інтернет-шахрайство), погіршенням екологічного становища, що призводить до підвищення рівня захворюваності в районах екологічних небезпек. Розширення класифікації стає

передумовою для формування фінансового забезпечення необхідного для надання відповідної соціальної допомоги або соціального забезпечення.

Систематизовано та розвинено категоріально-понятійний апарат дослідження, зокрема, уточнено сутність поняття «соціальний захист населення», який розглядається у вузькому та широкому розумінні. У наданому визначенні конкретизовано умови надання та мету соціального захисту населення; уточнено визначення поняття «фінансове забезпечення системи соціального захисту населення», у якому визначено перелік джерел фінансових ресурсів та поділ їх за підсистемами системи соціального захисту населення (соціального забезпечення, соціальної допомоги, соціального страхування); введено поняття «комбінований захист», під яким розуміється вид соціального захисту, який передбачає його комплексне надання населенню, що опинилося у ситуації реалізації соціального ризику, пов'язаного з погіршенням стану здоров'я та погіршенням матеріального стану.

Доведена необхідність використання системно-інституційного підходу при дослідженні системи соціального захисту населення. Об'єктом захисту є здоров'я, працездатність, матеріальне становище фізичної особи та якій при реалізації ризиків надається захист. Суб'єктом захисту виступає усе населення країни, оскільки саме між ним з одного боку та державою, підприємствами (установами, організаціями), благодійними і громадськими (волонтерськими) організаціями з іншого виникають відносини з приводу перерозподілу фінансових ресурсів, призначених для надання соціального захисту населення.

Досліджені моделі фінансового забезпечення систем соціального захисту населення України та країн ЄС через призму трьох її підсистем, зосереджено увагу на аналізі особливостей участі суб'єктів у формуванні фінансових ресурсів державних та недержавних фондів соціального захисту населення. Результати узагальнення світового досвіду щодо можливості його імплементації у вітчизняну практику засвідчили, що реформування системи соціального захисту населення та його фінансового забезпечення необхідно проводити за такими напрямками: 1) мінімізації фінансування соціального захисту державою; 2) паритетності

роботодавців та працівників у формуванні фінансових ресурсів страхових фондів; 3) активізації фінансування через самозахист; 4) залучення недержавних фінансових ресурсів на засадах благодійності.

У другому розділі виявлено тенденції у формуванні та розподілі фінансових ресурсів фондів соціального захисту населення України; оцінено достатність фінансового забезпечення соціального захисту населення; визначено чинники, що впливають на фінансове забезпечення соціального захисту населення.

Результати аналізу формування та розподілу фінансових ресурсів фондів соціального захисту населення України показали, що діюча система фінансового забезпечення соціального захисту населення характеризується переважною роллю держави та підприємств у фінансуванні соціального захисту населення. Держава з метою економії бюджетних коштів перекладає частину фінансових зобов'язань на роботодавців, надаючи їм мінімум преференцій. Проте, такого захисту в умовах збільшення соціальних ризиків не достатньо, тому необхідністю виступає залучення фінансових ресурсів благодійних, громадських (волонтерських) організацій та самострахування.

Оцінювання достатності фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування пропонується проводити з використанням науково-методичних підходів до експрес-оцінки достатності фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Розроблені науково-методичні підходи до експрес-оцінки достатності фінансового забезпечення Пенсійного фонду України та Фонду соціального страхування України надали можливість кількісно оцінити розмір дефіциту (профіциту), достатності фінансових ресурсів вказаних фондів та встановити передумови нарахування виплат нестрахового характеру. З метою оцінювання достатності фінансового забезпечення підсистем соціального забезпечення та соціальної допомоги запропоновано розраховувати коефіцієнт достатності виплат соціальної допомоги, яка фінансується з бюджету держави.

Доведено, що дослідження впливу чинників на фінансове забезпечення підсистем соціального забезпечення, соціальної допомоги, соціального страхування необхідно проводити з використанням методів кореляційно-регресійного аналізу.

Запропоновано моделі, які дозволяють прогнозувати рівень достатності фінансового забезпечення за підсистемами соціального захисту населення.

У третьому розділі обґрунтовано доміанти реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення; розроблено науково-методичні рекомендації з реформування підсистем соціального забезпечення та соціальної допомоги; запропоновано науково-методичні підходи з удосконалення фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування.

Реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення потребує визначення мети, принципів побудови реформованої системи фінансового забезпечення соціального захисту, завдань, які мають бути для цього вирішені. При побудові системи фінансового забезпечення соціального захисту населення необхідним є дотримання принципів: цілісності, оперативності прийняття рішень у системі, гнучкості, науковості, гласності, самостійності, власної відповідальності населення. Запропоновані принципи сприятимуть проведенню системного та поступового реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення.

Головними доміантами реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту повинні виступати визначення (а потім і створення) фінансових джерел для компенсації ризиків, які спроможна (повинна) фінансувати держава, та визначення (а потім і стимулювання до створення) фінансових джерел для фінансування подолання наслідків ризиків, які компенсуються за принципом «самозахисту населенням».

Реформування фінансового забезпечення підсистеми соціального забезпечення запропоновано проводити комплексно за напрямками: 1) вирішення проблеми фінансування пілг за соціальною та професійною ознаками (зміна принципу їх фінансування для категорій осіб, що неконкурентоспроможні на ринку праці та повна відміна фінансування за професійною ознакою); 2) вирішення проблеми фінансування соціального обслуговування за напрямом «пріоритетності надання послуг» на засадах міжсекторного соціального партнерства та деінституціоналізації.

Реформування фінансового забезпечення підсистеми соціальної допомоги пропонується здійснювати на основі поєднання принципів соціальної справедливості та економічної ефективності, зокрема, шляхом залучення додаткових джерел фінансового забезпечення з недержавного сектору (коштів підприємств, благодійних та волонтерських організацій) та коштів громадян через самострахування.

Удосконалення фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування можливе у разі ліквідації дисбалансу фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування; вирішення проблеми достатності виплат страхового характеру (запровадження обов'язкового медичного страхування для працівників підприємств (установ, організацій), обов'язкового страхування від нещасного випадку на виробництві пропонується здійснювати для працівників підприємств зі шкідливими умовами виробництва (списки 1 та 2) та підприємств з високим рівнем небезпеки) у страхових компаніях; посилення принципу власної відповідальності населення як суб'єкту системи соціального захисту на випадок втрати здоров'я, працездатності як в рамках країни, так при виїзді населення за кордон (обов'язкового медичного страхування подорожуючого між країнами-сусідами (Білорусії, Молдови, Польщі, Російської Федерації, Румунії, Словаччини, Туреччини, Угорщини) і Україною).

За результатами дисертаційного дослідження було сформульовано комплекс науково-практичних рекомендацій, які було прийнято до впровадження Одеським міським центром соціальних служб для сімей, дітей та молоді (довідка № 05/01-557 від 20.08.2018 р.), малим виробничо-комерційним підприємством «ЕЛІС» (довідка № 71 від 30.08.2018 р.) та громадською організацією «Громадський рух "Віра, Надія, Любов"» (довідка № 225 від 06.08.2018 р.). Окремі результати дисертаційного дослідження впровадженні у навчальний процес Одеського національного економічного університету (довідка № 01-17/1224 від 30.08.2018 р.).

Ключові слова: соціальний ризик, соціальний захист, фінансове забезпечення соціального захисту населення, система соціального захисту населення.

SUMMARY

Velyksar T. I. Financial support of the social protection system of the population of Ukraine. – Qualifying scientific research on the rights of manuscripts.

Theses for the degree of a candidate of economic sciences (doctor of philosophy - PhD), specialty 08.00.08 – "Money, finance and credit". – Odessa National Economic University; Odessa National Economic University, Odessa, 2018.

The theses presents the solution of an important scientific and practical task – a deeper understanding of the theoretical background and methodical approaches of the functioning of the financial support of the system of social protection of the population and the development of practical recommendations as for its reform in this context in Ukraine.

The first chapter reveals the economic essence of social protection of the population and its financial security; the components of the system of social protection of the population and their influence on the formation of financial support are considered; Models of financial support of social protection systems of the population are researched.

It is proved that the necessity of development of measures of social protection of the population is caused by the presence and implementation of social risks in society, the number of which increases and they can not be foreseen in advance. To compensate for their consequences, the appropriate financial support is formed. The factors that are the cause of social risks at the present stage of development of the society are revealed, in particular, the factors of dissemination of information technologies, deterioration of the ecological situation are identified. The application of such factors provided an opportunity to expand the classification of social risks, namely, the risks associated with the deterioration of health (Internet addiction), loss of income (internet fraud), deterioration of the ecological situation, which leads to an increase in the incidence of areas of environmental hazards. Extension of classification becomes a prerequisite for the formation of financial support necessary for the provision of appropriate social assistance or social security.

The categorical and conceptual apparatus of the research is systematized and developed, in particular, the essence of the concept of "social protection of the population"

is clarified, and is considered in the narrow and broad sense. The definition provided specifies the conditions for the provision and purpose of social protection of the population; the definition of the concept of "financial security of the system of social protection of the population" has been clarified, which specifies the list of sources of financial resources and their division into subsystems of the social protection system of the population (social security, social assistance, social insurance); the concept of "combined protection" is introduced, which refers to the type of social protection, which provides its comprehensive provision to the population, which was in the situation of realization of social risk associated with deterioration of health and deterioration of the material conditions.

The necessity of using the system-institutional approach in researching the system of social protection of the population is proved. The object of protection is health, work capacity, physical position of an individual and which, when realizing the risks, is provided with protection. The subject of protection is the entire population of the country, because it is between him on the one hand and the state, enterprises (institutions, organizations), charitable and community (volunteer) organizations on the other, there are relations regarding the redistribution of financial resources intended to provide social protection of the population.

The models of financial provision of social protection systems of the population of Ukraine and the EU countries have been investigated through the prism of its three subsystems; attention is focused on the analysis of the peculiarities of the participation of entities in the formation of financial resources of state and non-state social protection funds. The results of the generalization of the world experience on the possibility of its implementation in domestic practice have shown that the reform of the system of social protection of the population and its financial support should be carried out in the following directions: 1) minimizing the financing of social protection by the state; 2) the parity of employers and employees in the formation of financial resources of insurance funds; 3) intensification of financing through self-defense; 4) attraction of non-state financial resources based on charity.

The second part of the theses identifies trends in the formation and distribution of financial resources of social protection funds of the population of Ukraine; the sufficiency of financial support for social protection of the population is estimated; the factors that influence the financial provision of social protection of the population are determined.

The results of the analysis of the formation and distribution of financial resources of social protection funds of Ukraine showed that the current system of financial provision of social protection of the population is characterized by the overwhelming role of the state and enterprises in financing social protection of the population. In order to save budget funds, the state transfers part of its financial obligations to employers, giving them a minimum of preferences. However, such protection under the conditions of increasing social risks is not enough, therefore, it is necessary to attract financial resources of charitable, community (volunteer) organizations and self-insurance.

The assessment of the adequacy of financial support for the social insurance subsystem is proposed to be carried out using of scientific and methodological approaches to the rapid assessment of the adequacy of the funds of compulsory state social insurance. The developed scientific and methodical approaches to the rapid assessment of the adequacy of the financial provision of the Pension Fund of Ukraine and the Social Insurance Fund of Ukraine provided an opportunity to quantify the size of the deficit (surplus), the sufficiency of the financial resources of these funds and to establish the preconditions for accrual of non-insured payments. In order to assess the adequacy of the financial support of the subsystems of social security and social assistance, it is proposed to calculate the coefficient of sufficiency of social assistance payments, which is financed from the state budget.

It is proved that the study of the influence of factors on the financial support of subsystems of social security, social assistance, social insurance should be carried out using the methods of correlation and regression analysis. Models that allow predicting the level of financial security sufficiency in the subsystems of social protection of the population have been proposed.

In the third chapter, the domains of reforming the system of financial provision of social protection of the population are substantiated; scientific and methodical

recommendations for reforming social security and social assistance subsystems have been developed; scientific and methodical approaches to improve financial support of the subsystem of social insurance have been offered.

Reforming the system of financial provision of social protection of the population requires the definition of the goal, the principles of building a reformed system of financial security of social protection, the tasks that need to be addressed. When building a system of financial support for social protection of the population it is necessary to adhere to the principles of: the integrity, efficiency of decision-making in the system, flexibility, science based approaching, publicity, independence and own responsibility of the population. The proposed principles will facilitate the systematic and gradual reform of the financial system of social protection of the population.

The main determinants of the reform of the system of financial security of social protection should be the definition (and then creation) of financial sources to compensate for the risks that can (should) finance the state, and the definition (and then incentive to create) financial sources to finance the overcoming of the consequences of the risks that are compensated by the principle of "self-defense of the population".

The reform of financial support of the social security subsystem is proposed to be carried out in a complex manner in the following areas: 1) solving the problem of financing benefits according to social and professional features (changing the principle of their financing for categories of persons who are not competitive on the labor market and the complete cancellation of funding on a professional basis); 2) solving the problem of financing social services in the direction of "priority of service provision" on the basis of cross-sectoral social partnership and deinstitutionalisation.

It is proposed to reform the financial support of the social assistance subsystem on the basis of a combination of principles of social justice and economic efficiency, in particular by attracting additional sources of financial support from the non-state sector (corporate funds, charitable and voluntary organizations) and citizens' funds through self-insurance.

Improvement of the financial support of the social insurance subsystem is possible if there is no imbalance of funds of compulsory state social insurance; solving the problem

of the adequacy of insurance payments (introduction of compulsory health insurance for employees of enterprises (institutions, organizations), compulsory insurance against an accident at work is proposed for employees of enterprises with harmful production conditions (Lists 1 and 2) and enterprises with high level of danger) by insurance companies; strengthening the principle of own responsibility of the population as a subject of the system of social protection in case of loss of health, disability both inside and outside the country (compulsory health insurance while traveling between neighboring countries (Belarus, Moldova, Poland, Russia, Romania, Slovakia, Turkey, Hungary) and Ukraine).

According to the results of the theses, a complex of scientific and practical recommendations was outlined and later adopted by the Odessa City Center for Social Services for Families, Children and Youth (Reference No 05 / 01-557 dated August 20, 2018), a small industrial and commercial enterprise ELIS "(certificate number 71 dated August 30, 2018) and NGO" Public Movement "Vera, Nadezhda, Lyubov" (reference number 225 dated 06.08.2018). Some results of the theses found implementation in the educational process at Odessa National Economic University (reference number 01-17 / 1224 dated August 30, 2018).

Key words: social risk, social protection, financial support of social protection of the population, social protection system of the population.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Великсар Т. И. Анализ влияния реформирования налоговой системы Украины на социальную сферу. Налоговая реформа в Украине и Республике Беларусь: аналитические исследования: монография / [под ред. В. Г. Барановой, О. Е. Дубовик, Е. Ф. Киреевой]. Харьков: Издательство «Диса плюс», 2016. 240 с. (13,95 д.а.) *Особистий внесок автора: здійснено оцінку впливу податкової реформи на рівень участі суб'єктів системи соціального захисту у формуванні її фінансового*

забезпечення, проведено взаємозв'язок податкової та пенсійної реформ в Україні (0,6 д.а.)

2. Великсар Т. І. Вплив податків на соціальний розвиток держави. Трансформаційні процеси у податковій системі України: монографія / за ред. І.С. Волоховой. Одеса: Атлант ВОІ СОІУ, 2018. 384 с. (22,26 д.а.) *Особистий внесок автора: проведено ретроаналіз соціальних внесків у податковій системі, особливості їх ролі у формуванні фінансових ресурсів фондів соціального захисту населення та впливу на стан соціального захисту населення України* (0,82 д.а.)

3. Великсар Т. І. Соціальне страхування як складова системи соціального захисту населення України: актуальні питання. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2013. Т. 2. № 1–2 (37). С. 293–298. (0,33 д.а.)

4. Великсар Т. І. Медичне страхування як елемент системи соціального захисту населення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2013. № 9/1. С. 4–8. (0,48 д.а.) (Index Copernicus)

5. Великсар Т. І. Державна соціальна допомога як елемент системи соціального захисту населення: реалії та перспективи удосконалення. *Економіка та держава*. 2015. № 12. С. 100–103. (0,44 д.а.) (Scientific Indexing Services, Google Scholar)

6. Великсар Т. І. Підприємство як суб'єкт системи соціального захисту населення України. *Економічний простір*. 2015. № 12. С. 68–78. (0,52 д.а.) (Index Copernicus)

7. Великсар Т. І. Методичні підходи до оцінки достатності фінансового забезпечення державного соціального страхування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 21. Ч. 1. С. 146–151. (0,6 д.а.) (Index Copernicus)

8. Баранова В. Г., Великсар Т. І. Домінанти реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2018. № 3. С. 20–34. (0,65 д.а.) (Science Index). *Особистий внесок здобувача –*

запропоновано домінанти реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення (0,4 д.а.)

9. Velyksar T. I. Role of insurance in the system of social protection of population of Ukraine. *East European Scientific Journal*. 2016. Part 1, No. 11 – P. 10–13. (0,44 д.а.) (ResearchBib, International Scientific Indexing, Science Index)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

10. Великсар Т. І. Проблеми системи пенсійного забезпечення України. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації*: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., 21-23 лютого 2013 р. Тернопіль: ВД ТНЕУ «Економічна думка», 2013. Ч. 2. С. 40–41. (0,12 д.а.)

11. Великсар Т. І. Система соціального захисту населення України в сучасних умовах. *Участь України у глобалізаційних процесах*: матеріали III Всеукр. семінару молод. учених та студ., 23-24 квітня 2013 р. Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2013. С. 37–39. (0,15 д.а.)

12. Великсар Т. І. Перспективи удосконалення соціального захисту населення. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., 13-14 березня 2014 р. Тернопіль: ВД «Вектор», 2014. Ч. 2. С. 167–169. (0,13 д.а.)

13. Великсар Т. І. Соціальний захист населення: проблемні питання. *Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 11-12 квітня 2014 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. С. 298–300. (0,15 д.а.)

14. Великсар Т. І. Роль підприємства у фінансовому забезпеченні соціального захисту населення в Україні. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 17-18 квітня 2015 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 293–295. (0,18 д.а.)

15. Великсар Т. І. Соціальні пільги як елемент системи соціального захисту населення України, що потребує реформування. *Науково-економічний розвиток: менеджмент, фінанси та аудит*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 липня 2015 р. Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2015. Ч. 2. С. 70–71. (0,11 д.а.)

16. Великсар Т. І. Соціальна послуга – важлива компонента системи соціального захисту населення України. *Пріоритети нової економіки знань в XXI сторіччі*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 грудня 2015 р. Дніпропетровськ: ПБ Придніпровського науково-освітнього інституту Інноваційних технологій у будівництві при ПДАБА, 2015. С. 79–81. (0,16 д.а.)

17. Великсар Т. І. Сучасні виклики у фінансуванні соціального захисту населення. *Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization: proceedings International Scientific- Practical conference, January 29, 2016*. Klaipeda: Baltija Publishing, 2016. P. 287–289. (0,16 д.а.)

18. Великсар Т. І. Особливості формування фінансових ресурсів соціального захисту населення в Україні. *Актуальні напрями забезпечення ефективності економіки країни*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 червня 2016 р. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2016. Ч. 2. С. 24–27. (0,15 д.а.)

19. Великсар Т. І. Концепції фінансового забезпечення соціального захисту населення: досвід європейських країн. *Пріоритетні напрями наукових досліджень*: матеріали XLII Міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 червня 2016 р. Київ: Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2016. Том 2. С. 39–41. (0,23 д.а.)

20. Великсар Т. І. Напрямки реформування підсистеми соціальної допомоги в Україні. *Економіка, фінанси, облік, маркетинг та менеджмент в Україні та закордоном*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 20 жовтня 2017 р. Полтава: ЦФЕНД, 2017. С. 50–54. (0,15 д.а.)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	17
ВСТУП.....	18
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	28
1.1. Економічна сутність соціального захисту та його фінансове забезпечення	28
1.2. Наукові підходи до визначення складових системи соціального захисту населення.....	45
1.3. Моделі фінансового забезпечення систем соціального захисту населення.....	65
Висновки до розділу 1.....	82
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	86
2.1. Основні тенденції формування та розподілу фінансових ресурсів фондів соціального захисту населення України.....	86
2.2. Оцінка достатності фінансового забезпечення соціального захисту населення.....	113
2.3. Аналіз чинників, що впливають на фінансове забезпечення соціального захисту населення.....	137
Висновки до розділу 2.....	153
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	158
3.1. Домінанти реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення.....	158
3.2. Науково-методичні рекомендації з реформування фінансового забезпечення підсистеми соціального забезпечення та підсистеми соціальної допомоги	167

3.3. Науково-методичні підходи щодо вдосконалення фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування.....	180
Висновки до розділу 3.....	196
ВИСНОВКИ.....	199
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	204
ДОДАТКИ.....	231

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВВП – валовий внутрішній продукт

ЄС – Європейський Союз

МОП – Міжнародна організація праці

ЄСВ – єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

ПФУ – Пенсійний фонд України

ФЗСС – фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування

ФТВП – Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності

ФНВ – Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань

ФБ – Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття

ФССУ – Фонд соціального страхування України

ОМС – обов'язкове медичне страхування

ФОП – фонд оплати праці найманих працівників

НМСБ – Національне медичне страхове бюро

ПМ – прожитковий мінімум

ІСЦ – індекс споживчих цін

ПСЗН – підсистема соціального забезпечення населення

ПССН – підсистема соціального страхування населення

СЗН – соціальний захист населення

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Динамічні зміни природного і ринкового середовища призводять не тільки до ускладнень у системі господарювання, але й до підвищення ступеня напруженості у соціальній сфері. Цілий комплекс факторів зумовлює суттєві відмінності у рівні доходів, стану здоров'я, обсягу задоволення потреб населення. Важливим інструментом вирішення цих питань й органічною складовою фінансово-економічної системи є система соціального захисту населення з відповідним їй фінансовим забезпеченням. В умовах економічної, соціальної та політичної нестабільності країни стає необхідним удосконалення фінансового забезпечення державного соціального захисту населення, яке супроводжується численними змінами у вимогах до фінансування допомоги, застосуванні певних податкових інструментів. В результаті після тимчасового покращення, яке триває не надто довго, настає більш глибоке падіння добробуту населення. У 2015 р. Україна у світовому рейтингу рівня життя посідала 63-є місце, у 2016 р. – 107-е, у 2017 р. – 112-е зі 149 країн. Особливого значення в умовах зниження рівня соціальної безпеки та розширення переліку соціальних зобов'язань держави внаслідок появи нових соціальних ризиків потребує як реформування системи соціального захисту населення України взагалі, так і її фінансового забезпечення зокрема.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю: подальшого удосконалення фінансової політики щодо підвищення рівня соціального захисту населення; оцінювання рівня фінансового забезпечення системи соціального захисту населення з метою розробки та впровадження заходів у напрямку подолання дисбалансів у фінансуванні соціального захисту; визначення напрямів, засобів та інструментів реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення України з урахуванням сучасних тенденцій. Дослідження окресленої проблематики має практичне значення з погляду пошуку додаткових джерел фінансування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення.

Сутність соціального захисту, його фінансового забезпечення, вплив на економічний розвиток країни теоретично обґрунтовували такі вітчизняні вчені, як:

Антоненко О. І., Базилевич В. Д., Горемикіна Ю. В., Дубич К. В., Лібанова Е. М., Палій О. М., Поляк Н. О., Руженський М. М., Топішко Н. П. та ін. Вагомий внесок у вивчення теоретичних аспектів реформування фінансового забезпечення системи соціального захисту здійснили науковці-економісти Баранник Л. Б., Жук О. Б., Клівіденко Л. М., Мальований М. І., Маслик Р. О., Петрученко Л. Ю., Савченко Н. Г., Солоджук Т. В., Флорескул Н. П. та ін.

Методологічні підходи до обґрунтування концепту трансформації соціального захисту та його фінансового забезпечення досліджували: Баранова В. Г., Внукова Н. М., Гаманкова О. О., Геєць В. М., Горин В. П., Зеленко Н. М., Звєряков М. І., Конопліна Ю. С., Кропельницька С. О., Опарін В. М., Сидорчук А. А., Сіренко Н. М., Шаварина М. П., Шимків С. А. та ін. До найбільш вагомих праць, присвячених обґрунтуванню методології реформування системи соціального захисту, належать дослідження таких зарубіжних науковців, як: Сапір А., Еспінг-Андерсен Г., Б'юкенен Дж., Гілядова М. Н., Давиденко Л. М., Масгрейв Р., Роїк В. Д. та ін.

Утім, беручи до уваги напрацювання багатьох учених, доцільно зазначити, що окремі теоретичні і практичні проблеми реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення залишаються недостатньо дослідженими, а деякі – невирішеними. Зокрема, у сучасних умовах фінансової невизначеності виникає необхідність у ґрунтовному аналізі та пошуку дієвих засобів оцінювання достатності фінансового забезпечення соціального захисту, кінцева мета яких полягає у ліквідації дисбалансу у державних фондах соціального захисту населення; необхідним є удосконалення наукових підходів до визначення доміант реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення; на часі стає потреба у розширенні принципів побудови системи фінансового забезпечення соціального захисту населення; потребує систематизації класифікація соціальних ризиків. Вагомість зазначеної проблематики, її актуальність в умовах сучасних макроекономічних дисбалансів зумовили вибір теми дисертаційної роботи й окреслили коло досліджуваних у ній питань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до планів науково-дослідної роботи кафедри фінансів Одеського національного економічного університету за темами: «Трансформаційні процеси у податковій системі України» (ДР № 0112U007707), за якою автором досліджено сутнісно-теоретичну характеристику фінансового забезпечення соціального захисту населення; «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України» (ДР № 0116U000217), відповідно до якої дисертантом систематизовано науково-методичні підходи до структуризації системи соціального захисту населення й обґрунтовано пропозиції практичного спрямування щодо оцінювання достатності фінансового забезпечення соціального захисту як складового елементу фінансового потенціалу держави.

Положення дисертаційної роботи стосовно науково-методичних рекомендацій з прогнозування фінансових ресурсів соціального захисту працівників державного підприємства знайшли відображення в межах прикладної теми «Оптимізація фінансових ресурсів державного підприємства "Чорноморський експертно-технічний центр"» (ДР № 0116U007207).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є систематизація та поглиблення теоретичних засад і методичних підходів до функціонування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення та розроблення на цій основі практичних рекомендацій щодо його реформування у сучасних умовах в Україні.

Відповідно до поставленої мети дослідження, необхідним виступає вирішення наступних завдань:

- з'ясувати економічну сутність соціального захисту та його фінансового забезпечення, розкрити й поглибити теоретичні засади функціонування системи соціального захисту, розширити критерії щодо класифікації соціальних ризиків;
- визначити складові системи соціального захисту населення, їх значення та взаємозв'язок, обґрунтувати науково-практичну значимість принципів, які властиві системі соціального захисту;

– дослідити моделі фінансового забезпечення систем соціального захисту населення, визначити їх характерні риси, обґрунтувати можливість імплементації зарубіжного досвіду у вітчизняну практику;

– виявити тенденції формування та розподілу фінансових ресурсів фондів соціального захисту населення, сформулювати основні проблеми у фінансовому забезпеченні соціального захисту;

– оцінити достатність фінансового забезпечення соціального захисту населення за системою показників з метою визначення дисбалансів у відповідних фондах системи соціального захисту;

– проаналізувати чинники, що впливають на фінансове забезпечення соціального захисту населення, запропонувати моделі, які дозволяють прогнозувати досягнення достатності фінансового забезпечення за підсистемами соціального захисту населення;

– обґрунтувати доміанти реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, що сприятимуть залученню більшої кількості фінансових джерел для компенсації ризиків;

– розробити науково-методичні рекомендації з реформування фінансового забезпечення підсистеми соціального забезпечення та підсистеми соціальної допомоги;

– сформулювати науково-методичні підходи щодо вдосконалення фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування.

Об'єктом дослідження є фінансове забезпечення системи соціального захисту населення.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних положень та практичних підходів до формування й оцінювання фінансового забезпечення системи соціального захисту населення України.

Методи дослідження. Щоб досягти поставленої мети і вирішити визначені у дисертаційному дослідженні завдання, було застосовано загальнонаукові та специфічні економічні методи дослідження, а саме: методи абстрагування, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, узагальнення (при вивченні й узагальненні поглядів

учених на економічну сутність соціального захисту, його види, економічну природу соціальних ризиків та понятійний апарат, який використовувався при дослідженні); методи системного аналізу й узагальнення (для дослідження складових системи соціального захисту населення та їх ролі у формуванні фінансового забезпечення соціального захисту населення); історичного і логічного спостереження (при дослідженні моделей фінансового забезпечення систем соціального захисту населення); метод порівняння (при дослідженні моделей фінансового забезпечення соціального захисту населення за видами соціальних ризиків в Україні та окремих країнах ЄС); методи статистичного аналізу, факторного аналізу, порівняльний та графічний методи (при дослідженні тенденцій у формуванні і розподілі фінансових ресурсів фондів соціального захисту населення України); метод порівняльного і статистичного аналізу (для оцінювання достатності фінансового забезпечення системи соціального захисту населення); метод кореляційно-регресійного аналізу (для виявлення найбільш суттєвих чинників, що впливають на фінансове забезпечення системи соціального захисту населення); методи наукової абстракції, системного та інституційного підходу, групування (для розробки напрямів реформування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення).

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові і законодавчі акти, монографії та інші наукові публікації провідних вітчизняних і зарубіжних учених і фахівців-практиків, аналітична інформація науково-дослідних установ, дані Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Міністерства соціальної політики України, Державної фіскальної служби України, Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування України; Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; Ліги страхових організацій та результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у систематизації, узагальненні та розвитку теоретичних основ і розробленні науково-методичних рекомендацій щодо формування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення у сучасних умовах в Україні.

Основні результати дослідження, які містять наукову новизну і характеризують особистий внесок автора, полягають у наступному:

удосконалено:

– науково-методичні підходи до експрес-оцінки достатності фінансового забезпечення Пенсійного Фонду України та Фонду соціального страхування України, що, на відміну від існуючих, передбачають використання системи показників (зокрема коефіцієнтів автономії, покриття видатків власними доходами, покриття власних видатків власними доходами, покриття видатків за рахунок коштів державного бюджету, покриття допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи) і надають можливість кількісно оцінити розмір дефіциту (профіциту) та достатність фінансових ресурсів вказаних фондів й установити передумови нарахування виплат нестрахового характеру;

– наукові підходи до визначення домінант реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, які, на відміну від існуючих, передбачають обмеження переліку соціальних ризиків, що фінансуються з державних фондів, і збільшення видів джерел фінансового забезпечення для компенсації соціальних ризиків. Запропонований підхід передбачає розмежування джерел фінансового забезпечення за трьома підсистемами соціального захисту населення (соціального забезпечення, соціальної допомоги, соціального страхування). Сформований підхід дає змогу визначити основні завдання у фінансуванні соціальних ризиків за суб'єктами системи соціального захисту: держава має формувати фінансові ресурси для фінансування соціально значимих ризиків; населення – приймати участь у формуванні фінансового забезпечення з метою самозахисту;

– науково-методичні підходи до реформування фінансового забезпечення підсистеми соціального забезпечення, де запропоновано застосування як загальних,

так і специфічних принципів у формуванні фінансових ресурсів, зокрема: добровільності вибору послуги та прозорості її фінансування, гнучкості системи, поєднання фінансових ресурсів учасників системи соціального захисту населення, самозахисту. Використання таких принципів, на відміну від існуючих, при вдосконаленні фінансового забезпечення дозволить оптимально використовувати кошти бюджету держави;

– науково-методичні підходи до удосконалення формування фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування з метою ліквідації дисбалансу у державних фондах соціального страхування населення, а саме: запровадження обов'язкового медичного страхування працівників та обов'язкового страхування від нещасних випадків на виробництві для підприємств з високим рівнем ризику, обов'язкового страхування фізичних осіб на випадок втрати здоров'я та працездатності при подорожах за кордон (з особистих справ), добровільного страхування на випадок непрацевлаштування після закінчення навчання та військової строкової служби. Запропоновані підходи, порівняно з існуючими, дозволять вирішити проблеми достатності фінансового забезпечення підсистеми соціального страхування за рахунок залучення додаткових джерел фінансування;

набули подальшого розвитку:

– понятійний апарат дослідження (зокрема, уточнено трактування змісту поняття «соціальний захист населення», а саме конкретизовано, що соціальний захист надається протягом дії соціального ризику і враховує мету такого захисту); поняття «фінансове забезпечення соціального захисту населення», яке дозволяє враховувати всі наявні джерела фінансових ресурсів та поділ їх за підсистемами системи соціального захисту населення; дефініцію «система соціального захисту населення», яка досліджується з позиції системно-інституційного підходу; запропоновано поняття «комбінований захист», що розглядається як вид соціального захисту населення і передбачає комплексне надання захисту населенню, яке опинилося під впливом соціального ризику, пов'язаного з погіршенням стану здоров'я та погіршенням матеріального стану;

– структуризація системи соціального захисту населення. Зокрема, уточнено об'єкти системи соціального захисту населення, до яких віднесено здоров'я, працездатність, матеріальне становище, які схильні до ризику та при настанні яких надається захист; суб'єкти захисту, до яких віднесено усе населення країни, оскільки саме між ним з одного боку та державою, підприємствами (установами, організаціями), благодійними і громадськими (волонтерськими) організаціями та індивідуальними волонтерами з іншого виникають відносини з приводу перерозподілу фінансових ресурсів, призначених для надання соціального захисту;

– принципи побудови системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, а саме: цілісності, оперативності прийняття рішень у системі, гнучкості, науковості, гласності, самостійності, посилення принципу власної відповідальності населення як суб'єкта захисту. Застосування вказаних принципів сприятиме проведенню системного й поетапного реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення;

– класифікація соціальних ризиків із додаванням критеріїв поширення інформаційних технологій, екологічних небезпек. Застосування таких критеріїв дозволило виявити такі ризики, як інтернет-залежність та інтернет-шахрайство, а також ризик погіршення екологічного становища, що призводить до підвищення рівня захворюваності у районах екологічних небезпек. Виокремлення таких ризиків зумовлює необхідність створення фінансового забезпечення з метою надання відповідної соціальної допомоги або соціального захисту.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані у дисертаційній роботі результати мають науково-теоретичне і практичне спрямування і можуть бути використані при розробці законодавчих актів Міністерством соціальної політики України в контексті реформування системи соціального захисту населення. Запропоновані домінанти реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення України сприятимуть створенню фінансових умов для досягнення високого рівня соціального захисту населення.

Основні результати та висновки дисертаційного дослідження були взяті до уваги Одеським міським центром соціальних служб для сімей, дітей та молоді з

метою подання до Департаменту праці та соціальної політики Одеської міської ради (довідка № 05/01-557 від 20.08.2018 р.). Окремі положення дисертаційного дослідження були прийняті до впровадження малим виробничо-комерційним підприємством «ЕЛІС» для поліпшення рівня соціального захисту працівників та членів їх сімей (довідка № 71 від 30.08.2018 р.), а також громадською організацією «Громадський рух "Віра, Надія, Любов"» з метою участі у створенні фінансових умов для надання соціального обслуговування соціально незахищених верств населення (довідка № 225 від 06.08.2018 р.). Одержані автором результати наукових пошуків також використовуються у навчальному процесі Одеського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Фінанси», «Фінансова система», «Бюджетна система» та «Місцеві фінанси» (довідка № 01-17/1224 від 30.08.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, у якому викладено теоретико-методичні положення фінансового забезпечення системи соціального захисту населення України і розроблено практичні рекомендації щодо його реформування у сучасних умовах. Усі наукові результати, що викладені у дисертації, були одержані автором особисто.

Апробація результатів досліджень. Основні теоретичні положення і практичні рекомендації дисертаційного дослідження оприлюднено на одинадцяти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах, серед яких: «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (м. Тернопіль, 2013 р.); «Участь України у глобалізаційних процесах» (м. Сімферополь, 2013 р.); «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2014 р.); «Управління економічними процесами на макро- та мікрорівні: проблеми і перспективи вирішення» (м. Львів, 2014 р.); «Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми і перспективи» (м. Львів, 2015 р.); «Науково-економічний розвиток: менеджмент, фінанси й аудит» (м. Київ, 2015 р.); «Пріоритети нової економіки знань у XXI сторіччі» (м. Дніпро, 2015 р.); «Modern Transformation of Economics and Management in the Era of

Globalization» (м. Клайпеда, 2016 р.); «Актуальні напрями забезпечення ефективності економіки країни» (м. Запоріжжя, 2016 р.); «Пріоритетні напрями наукових досліджень» (м. Чернівці, 2016 р.), «Економіка, фінанси, облік, маркетинг та менеджмент в Україні та за кордоном» (м. Полтава, 2017 р.).

Публікації. За результатами дослідження автором опубліковано 20 наукових праць загальним обсягом 6,32 друк. арк., із них: 2 колективні монографії з участю автора, 6 статей у наукових фахових виданнях України (5 з яких включено до міжнародних наукометричних баз, одна у співавторстві), стаття у виданні іноземної держави, включеному до міжнародних наукометричних баз, 11 публікацій за підсумками науково-практичних конференцій та семінарів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи – 390 сторінок, з них основний зміст викладено на 183 сторінках. Матеріали дисертації містять 21 таблицю, 38 рисунків, 4 формули, а також, 20 додатків, поданих на 159 сторінках. Список використаних джерел налічує 270 найменувань і розміщений на 27 сторінках.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано нове вирішення актуального науково-практичного завдання – поглиблення теоретичних засад і методичних підходів до функціонування фінансового забезпечення системи соціального захисту населення та розроблення на цій основі практичних рекомендацій щодо його реформування у сучасних умовах в Україні. Результати проведеного дослідження дали змогу сформулювати висновки і пропозиції теоретико-методичного та прикладного характеру, спрямовані на вирішення окреслених у роботі завдань відповідно до визначеної мети.

1. Критичний аналіз та узагальнення наукових досліджень у сфері соціального захисту населення вказують на множинність теоретичних напрацювань щодо визначення економічної сутності соціального захисту та його фінансового забезпечення. Існування певних прогалин у дослідженнях обумовило необхідність уточнення категоріально-понятійного апарату дослідження. Зокрема, уточнено сутність поняття «соціальний захист населення», яке розглядається у вузькому розумінні як «система заходів з підтримки населення у вигляді правової, матеріальної, фінансової допомоги при реалізації страхових та не страхових соціальних ризиків з метою забезпечення стабільних умов для повноцінного існування всього без винятку населення» та у широкому розумінні – як «система перерозподілу новоствореної вартості ВВП на користь населення, яке опинилося під впливом соціальних ризиків з метою забезпечення стабільних умов для його (населення) повноцінного існування» і надає змогу розглядати фінансове забезпечення як систему. Акцентовано, що соціальний захист надається протягом дії соціального ризику із зазначенням мети такого захисту; «фінансове забезпечення системи соціального захисту населення» розглядається як складова фінансової системи, дозволяє враховувати всі наявні джерела фінансових ресурсів і здійснювати їхній поділ за підсистемами системи соціального захисту населення. Введено поняття «комбінований захист», що розглядається як вид соціального захисту населення і дає змогу визначити особливості формування його фінансового

забезпечення. Розширено критерії класифікації соціальних ризиків, а саме поширення інформаційних технологій, екологічних небезпек, що надало змогу виокремити такі соціальні ризики, як інтернет-залежність, інтернет-шахрайство та ризик погіршення екологічного становища.

2. Багатоаспектність існуючих наукових підходів до визначення дефініції «система соціального захисту населення» вимагає дослідження її складових на засадах системно-інституційного підходу. Це дозволило визначити особливості формування фінансового забезпечення. Обґрунтовано, що до об'єктів захисту варто відносити здоров'я, працездатність, матеріальне становище, які схильні до ризику та при настанні яких надається захист суб'єктам захисту. До суб'єктів захисту віднесено усе населення країни, державу, підприємства (установи, організації), благодійні, громадські (волонтерські) організації, індивідуальних волонтерів. Доповнено принципи, які властиві системі соціального захисту, зокрема такі, як гнучкість системи, оперативність прийняття рішень, самозахист. Це стає підставою для формування відповідного фінансового забезпечення та управління фінансовими потоками фондів соціального захисту.

3. Аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду формування фінансового забезпечення систем соціального захисту населення, визначення їхніх характерних рис дає підстави стверджувати, що для реформування фінансового забезпечення національної системи соціального захисту населення є доцільним використання таких підходів, як мінімізація фінансування соціальних ризиків державою; паритетність роботодавців та працівників у формуванні фінансових ресурсів страхових фондів; фінансування через самозахист; залучення недержавних фінансових ресурсів на засадах благодійності.

4. Діюча система соціального захисту населення України характеризується переважною роллю держави та підприємств у формуванні її фінансового забезпечення. Виявлено, що в умовах обмеженості фінансових ресурсів держава змушена скорочувати фінансування окремих видів соціального захисту, що призводить до зниження рівня соціального захисту. Вирішити цю проблему

дозволяє залучення фінансових ресурсів благодійних, громадських (волонтерських) організацій, індивідуальних волонтерів, населення.

5. Запропоновано науково-методичні підходи до експрес-оцінки достатності Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування України, державного фонду підсистем соціальної допомоги та соціального забезпечення за системою показників: коефіцієнтом автономії фонду; коефіцієнтом покриття видатків власними доходами; коефіцієнтом покриття власних видатків власними доходами; коефіцієнтом покриття видатків за рахунок коштів державного бюджету; коефіцієнтом покриття допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; коефіцієнтом достатності виплат. Аналіз динаміки отриманих показників показав, що фонди не мали достатнього фінансового забезпечення, видатки фондів державного соціального страхування були перевантажені виплатами нестрахового характеру.

6. Виділення базових, похідних та деталізованих чинників, що впливають на фінансове забезпечення системи соціального захисту, дозволяє прогнозувати досягнення достатності фінансового забезпечення соціального захисту населення з урахуванням змін у показниках (зокрема частки інвестицій в основний капітал у ВВП, частки експорту у ВВП, частки матеріальних витрат у собівартості продукції, розміру мінімальної заробітної плати та податкового навантаження) за допомогою кореляційно-регресійних моделей.

7. Реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення передбачає визначення певних домінант, а саме: обмеження у переліку соціальних ризиків, для фінансування наслідків яких державою формується фінансове забезпечення за ознакою соціально значимих ризиків; розширення переліку соціальних ризиків, для фінансування наслідків яких залучаються фінансові ресурси населення за принципом «самозахисту»; розмежування джерел фінансового забезпечення за трьома підсистемами соціального захисту населення.

8. Реформування фінансового забезпечення підсистеми соціального забезпечення має проводитися комплексно, із застосуванням загальних принципів (рівноправності суб'єктів захисту при отриманні фінансування соціальних послуг,

соціальної справедливості та економічної ефективності, обґрунтованості при визначенні розміру фінансування соціальної послуги, диференційованості рівня соціального забезпечення населення, гнучкості системи), а також специфічних принципів, таких як добровільність вибору послуги та прозорість її фінансування; досягнення ефекту від поєднання фінансових ресурсів учасників системи соціального захисту населення; самозахист. Аргументовано, що реформування фінансового забезпечення підсистеми соціальної допомоги повинно відбуватися на основі поєднання принципів соціальної справедливості та економічної ефективності, у тому числі за рахунок залучення додаткових джерел фінансового забезпечення недержавного сектора (коштів підприємств, благодійних та волонтерських організацій) і коштів громадян через самострахування. Щоб реалізувати такі принципи у формуванні фінансових ресурсів фондів соціального захисту населення, необхідно внести зміни до окремих чинних і розробити нові законодавчо-нормативні акти, створити Національне медичне страхове бюро, Соціальний фонд допомоги на утримання вдома, а також обов'язково обговорювати пропоновані зміни із широким колом осіб (експертами, громадськими організаціями, спеціалістами у сфері соціального захисту) протягом трьох років і поетапно їх запроваджувати зі створенням відповідних фінансових умов.

9. Сформульовано науково-методичні підходи щодо вдосконалення фінансового забезпечення системи соціального страхування, зокрема формування грошових фондів при запровадженні: обов'язкового медичного страхування для працівників підприємств (установ, організацій); обов'язкового страхування у страхових компаніях від нещасного випадку на виробництві для працівників підприємств зі шкідливими умовами виробництва та підприємств з високим класом ризику, що мають високий рівень травматизму; добровільного страхування на випадок непрацевлаштування після закінчення навчання та військової строкової служби; обов'язкового страхування фізичних осіб на випадок втрати здоров'я та працездатності при подорожах за кордон (з особистих справ).

Результати дисертаційної роботи можуть бути використані у діяльності міськими центрами соціальних служб для сімей, дітей та молоді, виробничо-

комерційними підприємствами, громадськими організаціями, у навчальному процесі. Виконане дослідження дало змогу виокремити нові наукові проблеми, що мають важливе теоретичне і практичне значення і можуть стати предметом подальших наукових пошуків, зокрема таких, як дослідження фінансових складових трансформаційних процесів волонтерського руху, розробка нової парадигми соціальної допомоги і забезпечення та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. К., 2005. 381 с.
2. Національні рахунки соціального захисту (НРСЗ) в Україні у 2010 році. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 03.02.2013).
3. Про мінімальні норми соціального забезпечення: міжнародний документ, Конвенція МОП від 28.06.1952 р. №102. Ратифікація від 16.03.2016. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011 (дата звернення 03.04.2016).
4. Горемикіна Ю. В. Соціальний захист в Україні: первинні та вторинні соціальні ризики людського розвитку. Соціально-трудова відносина: теорія і практика. 2017. № 2. С. 276-286.
5. Кірнос І. О. Систематизація нових соціальних ризиків у контексті переходу до постіндустріального суспільства. Вісник національного університету «Львівська політехніка». 2011. № 706. С. 88-93.
6. Ройк В. Д. Социальная защита работника в процессе труда: проблемы теории и практики: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.07 / НИИ труда. Москва, 1994. 51 с.
7. Мачульская Е. Е. Право социального обеспечения: учебник для бакалавров, 3-е изд., перераб. и доп. М.: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2014. 587 с.
8. Галушка З. І. Соціалізація трансформаційної економіки : особливості, проблеми, пріоритети: монографія. Чернігів. нац. ун-т, 2009. 408 с.
9. Скулиш Ю. І. Шляхи зниження соціального ризику безробіття та їх вплив на процес капіталізації фінансових ресурсів соціальних фондів. Університетські наукові записки. 2011. № 3. С. 469-476.
10. Суханова А. В. Соціальний ризик втрати здоров'я як елемент системи страхового захисту здоров'я. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. 2013. Вип. 35. Ч.ІІ. С. 147-153.
11. Ярошенко І. С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 232 с.

12. Сташків Б. І. Поняття та природа соціальних ризиків. Историко-правовые и социально-экономические аспекты развития общества : тезисы докладов VI межвузовской научно-практической конференции. Чернигов, 2007. С. 103-104.
13. Устинов С. О. Зміст правовідносин у сфері соціального забезпечення в умовах ринкової економіки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. Луганськ, 2011. 20 с.
14. Синчук С. М. Теорія соціального ризику за правом соціального забезпечення. Право України. 2003. № 3. С. 55-59.
15. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб, 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 663 с.
16. Доценко І. О. Соціальні ризики в системі соціального забезпечення економічно активного населення. Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету: Економічні науки. 2015. Вип. 28. С. 131-133.
17. Топішко Н. П. Соціальні ризики як чинник регулювання системи соціального захисту населення. Наукові записки. Серія «Економіка». 2009. № 11. С. 401-411.
18. Бориченко К. В. Соціальні ризики як підстава надання соціального захисту сімей з дітьми. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2013. Вип. 3. Т.1. С. 134-136.
19. Ермасов С. В., Ермасова Н. Б. Страхование : учебник для бакалавров, 5-е изд., перераб. и доп. М.: Издательство Юрайт, 2015. 791 с.
20. Конопліна Ю. С. Вплив глобалізації та розвитку інформаційних технологій на умови і характер праці як фактор змін у системі соціального страхування. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. 2009. № 27. С. 153-162.
21. Баранова В. Г. Розвиток елементів страхової системи. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2008. № 635. С. 51-55.

22. Ярошенко І. С. Соціальний захист як правова категорія: матеріали конференції. URL: http://www.rusnauka.com/17_SSN_2007/Pravo/22218.doc.html. (дата звернення 05.02.2013)
23. Чутчева О. Г. Правове регулювання соціального захисту громадян: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2003. 19 с.
24. Князька Л. А. Адміністративно-правове регулювання в галузі соціального захисту населення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Акад. упр. м-ва внутр. справ. Київ, 2010. 20 с.
25. Миронова Т. К. Право и социальная защита. М. : Права человека, 2006. 336 с.
26. Дереха В. В. Політологічний аналіз формування та розвитку системи соціального захисту : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Миколаїв. держ. гуманіт. ун-т. ім. П. Могили. Миколаїв, 2007. 16 с.
27. Москаленко В. В. Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави. Наукові записки. Політичні науки. 2003. №21. С. 41-44.
28. Макаренко В. А. Соціальний захист населення: проблеми та тенденції розвитку : автореф. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2005. 22 с.
29. Фединець Н. І., Ю. Б. Миронов, М. Р. Гонська. Соціологія ринку: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛКА, 2011. 226 с.
30. Плигузов А. С. Государственно-общественные основы системы социальной защиты различных слоев регионального социума : автореф. дис. ... канд. социол. наук: 22.00.04 / Морд.гос.ун-т. Саранск, 2002. 20 с.
31. Городецька Л. О. Економіка праці і соціально-трудова відносини: навч. посіб. К.: Видавництво Національного авіаційного університету «НАУ - друк». 2009. 400 с.
32. Сумцов В. Г., Филиппова І. Г., Балахнін Г. С. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посіб., 3-е вид., перероб. і доп. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2013. 512 с.

33. Кириленко О. П. Фінанси: навч. посіб. Тернопіль: Вид-во „Астон”, 2002. 212 с.
34. Скуратівський В. А., Палій О. М., Лібанова Е. М. . Соціальна політика. К. : Вид-во УАДУ, 2003. 265 с.
35. Шевчук П. І. Соціальна політика: навч. посіб., 2- е вид. Львів: Світ, 2005. 400 с.
36. Круш П. В., Тульчинська С. О. Макроекономіка: навч. посіб., 2-ге вид. перероб. і доп. К.: Центр учбової літератури, 2008. 328 с.
37. Вініченко І. І., Гончаренко О. В., Дацій Н. В., Корецька С. О. Макроекономіка: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 176 с.
38. Завіновська Т. Т. Економіка праці: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 300 с.
39. Буряк П. Ю., Карпінський Б. А., Григор’єва М. І. Економіка праці й соціально - економічні відносини: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 440 с.
40. Акулов М. Г., Драбаніч А. В., Євась Т. В. та ін. Економіка праці і соціально трудові відносини: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 328 с.
41. Абакумова Н. Н. К вопросу о социальной защите человека труда в России. Проблеми праці, економіки та моделювання: Зб. наук. праць. Ч.1. Хмельницький: НВП Еврика ТОВ, 1998. С. 3-4.
42. Гриненко А. М. Соціальна політика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. К.: КНЕУ, 2004. 309 с.
43. Антоненко О. І. Розвиток системи соціального захисту населення регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.09.01 / Одеський державний економічний університет. Одеса, 2006. 20 с.
44. Флорескул Н. П. Система соціального захисту населення як чинник формування соціальної держави. Вісник КНТЕУ. 2009. № 2. С. 34-36.
45. Жигар Н. М. Соціальний захист сільського населення: стан і перспективи розвитку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Національна академія наук, інститут регіональних досліджень. Львів, 2009. 26 с.

46. Савченко Н. Г. Фінансовий механізм соціального захисту населення України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01 / Тернопільський державний економічний університет. Тернопіль, 2006. 22 с.
47. Шклярський Ю. Соціальний захист в економічній структурі суспільства. Соціальний захист. 1998. № 8. С. 33-38.
48. Мальований М. І. Теоретико - методичні підходи до визначення поняття „соціальний захист”. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 3 (130). С. 191-198.
49. Клівіденко Л. М. Фінансове забезпечення соціального захисту населення України : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01 / Тернопільський державний економічний університет. Тернопіль, 2006. 22 с.
50. Внукова Н. М., Кузьминчук Н. В. Соціальне страхування : кредитно-модульний курс. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2009. 412 с.
51. Казанчан А. А. Види соціального забезпечення громадян в Україні: проблемні питання. Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2010. №3. С. 11-20.
52. Поляк Н. О. Удосконалення системи соціального забезпечення населення в Україні. Україна: аспекти праці. 2011. № 3. С. 23-30.
53. Тарасенко В. С. Поняття та види соціальних допомог / В. С. Тарасенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 2. Том 2. С. 121-126.
54. Дубич К. В. Сучасна система надання соціальних послуг України. Державне управління : удосконалення та розвиток : електрон. наук. фахов. вид. Дніпропетровськ, 2015. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>. (дата звернення: 24.09.2015)
55. Кропельницька С. О., Солоджук Т. В. Соціальне страхування: навч. посіб, 2-ге вид., перероб. та доп. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.
56. Сташків Б. І Соціальне обслуговування у системі соціального забезпечення: правові питання. Право України. 2005. № 1. С. 76-79.

57. Сахарук О. П. Підвищення ролі органів місцевого самоврядування в наданні соціальних послуг членам територіальної громади. Державне управління : теорія та практика : електрон. наук. фахов. вид. Київ, 2012. № 1. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej1op5/txts/12SOPCTG.pdf>. (дата звернення: 24.09.2015).
58. Литвиненко В. М. Співвідношення соціальних послуг і пільг у системі соціального захисту населення. Юридична наука. 2005 № 1. С. 124-127.
59. Синчук С. М., Буряк В. Я. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. К.: Т-во «Знання», КОО. 2003. 306 с.
60. Ковальов В. М., Рижиков В. С. та ін. Економіка праці та соціально-трудова відносина: навч. посіб. / за ред. В. М. Ковальова. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 256 с.
61. Шумна Л. П. Поняття та види соціальної підтримки. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Право». 2011. № 17. С. 119-125.
62. Баранова В. Г. Фінансовий механізм страхової системи України: проблеми функціонування та розвитку : дис. ... доктора економічних наук: 08.00.08 / Одеський національний економічний університет. Одеса, 2010. 420 с.
63. Прилипко С. М. Право на пенсійне забезпечення та його реалізація в умовах ринкової економіки. Право України. 2003. №2. с. 45-48.
64. Устинов С. О. Співвідношення термінів „соціальний захист” та „соціальне забезпечення” в законодавстві України. Юридична наука і практика. 2011. №2. с. 90-95.
65. Рабинович П. Природне право: діалектика приватного й публічного. Право України. 2004. № 9. С. 61-63.
66. Кочемировська О. О., Пищуліна О. М. . Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні : аналіт. доп. К. : НІСД, 2012. 88 с.
67. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення в умовах економічних перетворень : автореф. дис. ... д-ра. екон. наук:

08.00.08 / Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2014. 35 с.

68. Майовець Є. Й., Соляк Л. О. Дослідження категорій соціального захисту населення в Україні. Науковий вісник НЛТУ. 2011. Вип. 21.14. С. 254-259.

69. Мальований М. І. Теоретичні основи фінансового забезпечення соціального захисту. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. №5/1. С. 174–185.

70. Маслик Р. О. Формування фінансового забезпечення соціального захисту населення України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2018. 22 с.

71. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. Київ : НІОС, 2000. 416 с.

72. Роккель А. И. Формирование и развитие системы финансового обеспечения социальной защиты в России: автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Самарская государственная экономическая академия. Самара, 2005. 22 с.

73. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. посіб., 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2002. 240 с.

74. Вдовенко Л. О., Сушко Н. М., Фаюра Н. Д. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури , 2010. 152 с.

75. Рогатенюк Э. В., Пожарицкая И. М. Финансы: учебное. пособие. Симферополь: «Крымская академия природоохранного и курортного строительства». 2002. 232 с.

76. Венгер В. В. Фінанси: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] . Київ : Центр учбової літератури , 2009. 432 с.

77. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 416 с.

78. Солоджук Т. В. Концептуальна модель фінансового забезпечення соціального захисту молоді в Україні. «Ефективна економіка»: електрон. наук. фахов. вид. Київ, 2015, № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1446>. (дата звернення: 27.09.2015)

79. Фінанси: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – 2-ге вид. перероб. і допов. К.: Знання, 2012. 687 с.
80. Кравчук Н. Я., Горин В. П., Ясеновська Т. Б. Фінанси: навч.-метод. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2008. 432 с.
81. Кириленко О. П. Фінанси (теорія та вітчизняна практика): навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2002. 212 с.
82. Фінанси: навч. посіб. / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун, І. Р. Чуй. К.: Знання, 2006. 247 с.
83. Благун І. Г., Сорока Р. С., Єлейко І. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2014. 314 с.
84. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : навч. посіб. / за ред. О. Я Стойка. К.: Алерта, 2014. 432 с.
85. Жук О. Б. Фінансове забезпечення реалізації соціальної політики держави: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2018. 21 с.
86. Мальований М. І. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: теорія, методологія та практика : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Національна академія аграрних наук України. Київ, 2017. 40 с.
87. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян: навч. посіб. Дніпропетровськ : Дніпропетровська державна фінансова академія, 2010. 276 с.
88. Дерєга В. В. Соціальна і гуманітарна політика : навч. посіб. Миколаїв, 2012. 152 с.
89. Телічко Н. А. Розвиток та оптимізація фінансового механізму соціального страхування в Україні. Економічний вісник Донбасу. 2014. №1 (35). С. 104-109.
90. Федосов В., Опарін В., Львовчкін С. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія / За наук. ред. В.Федосова. К. : КНЕУ, 2002. 387 с.
91. Виговська В. В. Сучасні реалії та детермінанти розвитку страхового ринку України. Науковий вісник ЧДІЕУ. 2014. № 4 (24). С. 151-157.

92. Насібова В. В. Фінансування видатків на соціальний захист громадян з державних цільових фондів. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2017. № 23. Т. 2. С. 198-204.
93. Позднякова Л. О. Теоретичне обґрунтування сутності принципів системи соціального страхування. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2016. Вип. 18. Ч. 2. С. 143-146.
94. Жук О. Б. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України. Світ фінансів. 2017. №2 (51). С. 62-71.
95. Бичков С. І. Сучасна система соціального захисту в Україні. Державне управління : удосконалення та розвиток : електрон. наук. фахов. вид. Дніпропетровськ, 2011. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=377>. (дата звернення: 24.09.2015)
96. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Макроекономіка: навч. посіб. К.: Атака, 2002. 368 с.
97. Руженський М. М. Функції соціального захисту населення та їх класифікація (теоретичний аспект). Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. 2011. №4. С. 64-69.
98. Словарь-справочник по социальной работе / Под. ред. д.и.н проф. Е. И. Холостовой. М. :Юрист, 2000. 424 с.
99. Чиркіна І. Д. Сучасні напрямки соціального захисту різних верств населення України. Наукові праці. Серія: Політичні науки. 2001. Т. 12. С. 86-89.
100. Соціальний захист населення України: навч. посіб. за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К.: Вид-во НАДУ; Вид-во Фенікс, 2010. 212 с.
101. Мальований М. І. Ціль, функції, принципи та форми реалізації соціального захисту населення як окремого суспільного інституту. Економічний простір. 2011. №52/1. С. 86-96.
102. Руженський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України: монографія. К.: ІПК ДСЗУ, 2013. 318 с.
103. Кодацький В. П., Шарлай К. Г. Теоретичні основи фінансів громадських організацій. Економічний вісник Донбасу. 2009. №4. С. 130-132.

104. Балабанова Л. В, Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 468 с.
105. Воробйова О. І. Теоретичні аспекти фінансових відносин соціального партнерства в Україні. Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2012. № 6. С. 21–27.
106. Євтушенко Є. А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники. Вісник НТУ «ХПІ». 2013. №46. С. 53–63.
107. Великсар Т. І. Підприємство як суб'єкт системи соціального захисту населення України. Економічний простір. 2015. №12. С. 68–78.
108. Державний бюджет і бюджетна стратегія в умовах економічних реформ: у 4 т.- Т.4: Державні соціальні видатки: напрями раціоналізації та підвищення ефективності / за заг. ред. М. Я. Азарова. ДННУ «Акад. фін. управління». К., 2011. 608 с.
109. Сіренко Н. М. Соціальна відповідальність у формуванні економічної безпеки аграрного сектора економіки. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки: колективна монографія. Дніпропетровськ: «ФОП Дробязко С.І.», 2014. Т.1. 466 с.
110. Тофанюк О. В., Чалий І. Г. Застосування механізмів державно-приватного партнерства в бюджетному регулюванні регіонального розвитку. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. 2011. № 4 (16). С 41-53.
111. Діденко Н. Г., Тодоров І. Я., Чугрін О. Р., Міхеєва О. К. Європейська політика і соціальне партнерство в ЄС: довідник / за заг. ред. Н. Г. Діденко. Донецьк: ДонДУУ, 2012. 150 с.
112. Смаль В., Коготь В. Що слід знати про соціальне підприємство. Посібник. Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2017. 55 с.
113. Білопольська В. М., Лобанова М. Є. Моделювання взаємозалежності між показниками економічного розвитку держави та рівнем соціального захисту

населення України: апробація та оцінка результатів. Економіка і організація управління. 2011. Вип. № 2 (10). С. 20-38.

114. Чала Н. Д., Лазоренко Л. В. Бюджетна система: навч. посіб. К., 2010. 223 с.

115. Михайловська І. М., Неліпович О. В. Система соціального захисту в Україні: сутність, основні складові та напрямки вдосконалення. Вісник Хмельницького національного університету : наук. журнал. Сер.: Економічні науки. 2011. № 6. Т. 4. С. 255-260.

116. Шевчук П. І. Соціальна політика: навч. посіб., 2-е вид. Львів: Світ, 2005. 400 с.

117. Надточій Б. О. Роль соціального страхування в умовах соціальної держави та ринкової економіки. Социально-экономические аспекты промышленной политики. Социальная политика и человеческое развитие : Сб. науч. тр. Т. 2. / НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти.; Редкол. Амоша А.И. и др. Донецьк, 2003. 524 с.

118. Страхова справа. Інтегрований навчальний комплекс: Підручник / [Александров В.Т. та інші]. Київ: НВП «АВТ» ; Харків, видавничий центр НТУ «ХП» 2003. 252 с.

119. Зеленко Н. Соціальне страхування в системі соціального захисту населення. Формування ринкових економічних відносин в Україні. 2009. Вип.19. С. 249-255.

120. Головніна О. Г. Основи соціальної економіки : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2013. 648 с.

121. Великсар Т. І., Баранова В. Г. Домінанти реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту населення. Науковий вісник ОНЕУ. 2018. № 3. С. 20-34.

122. Б'юкенен Джеймс М., Масгрейв Ричард А. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави: Пер. з англ. К. : Вид. Дім „КМ Академія”, 2004. 175 с.

123. Концепція соціального забезпечення населення України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3758-12> (дата звернення 23.05.2013 р.)
124. Про страхування Закон України від 07.03.1996 р. № 2262-VIII. Дата оновлення: 01.01.2017. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (дата звернення 20.01.2018 р.)
125. Офіційний веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfp.gov.ua> (дата звернення 28.05.2013 р.)
126. Великар Т. І. Система соціального захисту населення України в сучасних умовах. Участь України у глобалізаційних процесах: матеріали III Всеукр. семінару молод. учених та студ., 23-24 квітня 2013 р. Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2013. С. 37-39.
127. Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2016. URL: <https://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2016-2017/europe/index.html> (дата звернення 05.02.17).
128. Великар Т. І. Соціальний захист населення: проблемні питання. Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 11–12 квітня 2014 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. С. 298-300.
129. Esping-Andersen G. Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge: Polity Press; Princeton University Press, 1990. 35 p.
130. Длугопольський О. В. Особливості фінансування соціального захисту в країнах Азії: японський вектор формування держави добробуту. Фінанси України. 2014. №11. С. 75-97.
131. Антропов В. В. Экономические модели социальной защиты населения в государствах ЕС: автореф. дис. ... док. экон. наук : 08.00.14 / Московский государственный технический университет им. Н.Э.Баумана. Москва, 2007. 48 с.
132. Sapir A. Globalisation and the Reform of European Social Models. URL: http://bruegel.org/wp-content/uploads/imported/publications/pc_sept2005_socialmod.pdf (дата звернення 08.03.17).

133. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського союзу: навч. посіб. К.: Знання, 2011. 639 с.
134. Григораш Г. В., Григораш Т. Ф., Олійник В. Я., Субачов І. Т. Системи соціального страхування зарубіжних країн: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 144 с.
135. Антропов В. В. Социальная защита в странах Европейского союза. История, организация, финансирование, проблемы: монографія. М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2006. 271 с.
136. Колосовська І. Сучасні підходи у реформуванні соціальної політики держави як регулятора розвитку соціальної сфери. Ефективність державного управління. 2015. №43. С. 152-158.
137. Філіпчук П. В. Системи пенсійного забезпечення: огляд світового досвіду. Державне управління : теорія та практика : електрон. наук. фахов. вид. Київ, 2009. № 2. URL: http://www.academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Filipchuk.pdf (дата звернення: 24.09.2015).
138. Тищенко О. В. Досвід соціального забезпечення населення в провідних країнах Європейського Союзу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія юридичні науки. 2015. Випуск 2. Том 2. С. 76-81.
139. Грызлова А. В., Яненко Е. А. Обзор зарубежных пенсионных систем. Отечественные записки. 2005. № 3. С. 230-239.
140. Кирилюк Н. В. Трансформація соціальної політики ЄС під впливом глобалізації. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 8. Ч.5. С. 9-13.
141. Потехін О., Врадій О. Україна-ЄС: соціальний вимір. Європейська Україна: збірник статей. К.: Єліт-прес, 2007. С. 10-14.
142. Антропов В. В. Система социальной защиты в Великобритании. Труд за рубежом. 2005. №3. С. 230-239.
143. Березін О. В., Безпарточний М. Г., Нікілева Л. О. Механізми формування та методологія розвитку закладів і підприємств соціального обслуговування. Полтава: Інтер Графіка, 2013. 210 с.

144. Мельник С. В. Шведський досвід формування та реалізації політики соціального забезпечення та страхування. Український соціум. 2008. №4. С. 114-126.

145. Italy: Reforms to system of unemployment benefits. URL: <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/industrial-relations-law-and-regulation/italy-reforms-to-system-of-unemployment-benefits> (дата звернення 03.08.2015 р.).

146. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-IV. Дата оновлення: 01.01.2018. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення 20.01.2018 р.)

147. Великсар Т. І. Концепції фінансового забезпечення соціального захисту населення: досвід європейських країн. Пріоритетні напрямки наукових досліджень : матеріали XLII Міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 червня 2016 р. Київ: Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2016. Т. 2. С. 39-41.

148. Ярова Л. Система соціального захисту у країнах Центральної і Східної Європи. Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. 2012. №1. С. 122-124.

149. Великсар Т. І. Соціальна послуга – важлива компонента системи соціального захисту населення України. Пріоритети нової економіки знань в XXI сторіччі: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 грудня 2015 р. Дніпропетровськ: ПБ Придніпровського науково-освітнього інституту Інноваційних технологій у будівництві при ПДАБА, 2015. С. 79-81.

150. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index> (дата звернення 25.05.18).

151. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 25.05.18).

152. Великсар Т. И. Анализ влияния реформирования налоговой системы Украины на социальную сферу. Налоговая реформа в Украине и Республике Беларусь: аналитические исследования: монография / [под ред. В. Г. Барановой, О. Е. Дубовик, Е. Ф. Киреевой]. Харьков: Издательство «Диса плюс», 2016. 240 с.

153. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. URL: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/index> (дата звернення 26.05.18).

154. Великсар Т. І. Проблеми системи пенсійного забезпечення України. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., 21–23 лютого 2013 р. Тернопіль: ВД ТНЕУ «Економічна думка», 2013. Частина 2. С. 40-41.

155. Каталог пільг складений центром громадської адвокатури «Відродження». URL: <http://www.pilga.in.ua/sites/default/files/каталог.pdf> (дата звернення 16.12.2015).

156. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-ХІІ. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/796-12> (дата звернення 20.01.2018 р.).

157. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ, дата оновлення 20.01.2018. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення 22.02.2018 р.).

158. Про жертви нацистських переслідувань : Закон України від 23.03.2000 р. № 1584-ІІІ., дата оновлення 20.01.2018 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1584-14> (дата звернення 20.01.2018 р.).

159. Про порядок надання пільг окремим категоріям громадян з урахуванням середньомісячного доходу сім'ї: Постанова Кабінету міністрів України від 04.06.2015 р. № 389-2015-п. // База даних «Законодавство України» / КМ України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-2015-п> (дата звернення 20.01.2018 р.)

160. Бюджетний Кодекс України: Закон від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Дата оновлення: 01.01.2018 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 20.01.2018 р.).

161. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2811-12> (дата звернення 20.01.2018 р.).

162. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення у цифрах і фактах. Міністерство праці та соціальної політики України і Пенсійний фонд України. Київ, 2006. 72 с.

163. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. URL: <http://www.fse.gov.ua/fse/control/main/uk/index> (дата звернення 26.07.2018 р.).

164. Велисар Т. І. Державна соціальна допомога як елемент системи соціального захисту населення: реалії та перспективи удосконалення. Економіка та держава. 2015. №12. С. 100–103.

165. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/> (дата звернення 20.01.2018 р.).

166. Обсяг виплаченої соціальної допомоги громадянам, що переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО за 2016-2017 рік // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Міністерство соціальної політики України

167. Смаль В. Велике переселення: скільки в Україні переміщених осіб і як склалася їх доля. URL: <https://voxukraine.org/2016/06/30/velyke-pereselennya-skilky-naspravdi-v-ukraini-v-ro-ua/> (дата звернення 13.07.2016 р.).

168. Про удосконалення порядку надання житлових субсидій: Постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2015 № 106. // База даних «Законодавство України» / КМ України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/106-2015-p> (дата звернення 20.09.2015 р.).

169. Офіційний веб-сайт Гуманітарного штабу Ріната Ахметова URL: http://www.fdu.org.ua/ua/hum_center/stat (дата звернення 20.03.2015 р.).

170. Український форум благодійників. URL: <http://ufb.org.ua/rating/blago-charts?currentYear> (дата звернення 20.03.2017 р.).

171. Великсар Т. І. Вплив податків на соціальний розвиток держави. Трансформаційні процеси у податковій системі України: монографія. / за редакцією І.С. Волоховой. Одеса: Атлант BOI COIY, 2018. 384 с.

172. World Giving Index 2014. A global view of giving trends. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-upublications/caf_worldgivingindex2014_report.pdf?sfvrsn=2 (дата звернення 12.02.2017 р.).

173. World Giving Index 2015. A global view of giving trends. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-upublications/caf_worldgivingindex2015_report.pdf?sfvrsn=2 (дата звернення 12.02.2017 р.).

174. World Giving Index 2016. A global view of giving trends. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-upublications/caf_worldgivingindex2015_report.pdf?sfvrsn=2 (дата звернення 12.02.2017 р.).

175. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index> (дата звернення 20.03.2018 р.).

176. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань URL: <http://www.fse.gov.ua/fse/control/main/uk/index> (дата звернення 26.07.2017 р.).

177. Офіційний сайт виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. URL: <http://www.dcz.gov.ua> (дата звернення 20.01.2018 р.).

178. Обсяг добровільних внесків за період 2005–2010 рр. // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Пенсійний фонд України

179. Обсяг добровільних внесків за період 2005–2010 рр. // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності

180. Обсяг добровільних внесків за період 2005–2010 рр. // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань

181. Обсяг добровільних внесків за період 2005–2010 рр. // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття
182. Обсяг добровільних внесків за період 2010–2017 рр. // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Пенсійний фонд України
183. Обсяг добровільних внесків за період 2010–2017 рр. // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Державна фіскальна служба України
184. Великсар Т. І. Роль підприємства у фінансовому забезпеченні соціального захисту населення в Україні. Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 17-18 квітня 2015 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 293–295.
185. Офіційний веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2018 р.).
186. Горин В. П. Формування фінансових ресурсів соціального страхування в контексті критеріїв сталого розвитку. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко та д-ра екон. наук, доц. О. І. Тулай. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 200-209.
187. Сидорчук А. А. Показники оцінки збалансованості фінансових ресурсів державного соціального страхування. Україна: аспекти праці. 2012. № 7. С.17-22.
188. Бережна А. Ю. Проблеми фінансового забезпечення Пенсійного фонду України. Вісник економічної науки України. 2013. №2. С.12-17.
189. Сідельникова Л.П. Сучасний стан та перспективи фінансування державних фондів соціального страхування. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 6. С. 158-162.
190. Великсар Т. І. Методичні підходи до оцінки достатності фінансового забезпечення державного соціального страхування. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2016. Випуск 21. Частина 1. С. 146-151.

191. Щодо застосування понижуючого коефіцієнта з ЄСВ: Лист Державної фіскальної служби України від 09.04.2015 р. № 12518/7/99-99-17-03-01-17. URL: <http://zpl.com.ua/content/novi-umovi-zastosuvannya-ponizhuyuchogo-koefitsienta-z-esv> (дата звернення 25.12.2015 р.).

192. Про Державний бюджет України на 2014 рік : Закон України від 16.01.2014 р. № 719-VII. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/719-18> (дата звернення 20.12.2015 р.).

193. Зверяков М. И. Об изменении модели экономического развития. Экономика Украины. 2015. № 6. С. 41-49.

194. Velyksar T. I. Role of insurance in the system of social protection of population of Ukraine. East European Scientific Journal. 2016. №11. Part 1. P. 10-13.

195. Великсар Т. І. Соціальне страхування як складова системи соціального захисту населення України: актуальні питання. Вісник ЖНАЕУ. 2013. Т. 2, № 1-2 (37). С. 293-298.

196. Обсяг збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що сплачується з окремих видів господарських операцій за період 2005–2010 рр. // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Пенсійний фонд України

197. Шаварина М. П. Проблеми та шляхи удосконалення соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Економіка. 2013. Вип. 23. С. 252-256.

198. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>. (дата звернення 20.01.2018 р.).

199. Кіндзерський С. Маніпулювати нещасними випадками ми не дозволимо. Соціальний захист. 2012. №8. С. 52-54.

200. «Щодо оптимізації діяльності фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України». Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1302/>

201. Петрученко Л. Ю. Фінансове забезпечення зайнятості населення України. Наукові праці НДФІ. 2007. Вип. 1. С. 81-87.

202. Конопліна Ю. С. Особливості соціального страхування на випадок безробіття. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8-9 листопада 2012 р.) / ДВНЗ «УАБС НБУ». Суми, 2012. С. 104-105.

203. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 № 1533-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> (дата звернення 20.01.2018 р.).

204. За інформацією голови Національного форуму профспілок України за межею бідності сьогодні опинилися більше 26 мільйонів мешканців України. URL: <http://tsn.ua/groshi/bilshe-polovini-ukrayintsiv-zhivut-za-mezheyu-bidnosti.html> (дата звернення 20.01.2017 р.).

205. Реальний прожитковий мінімум в Україні – 2000 грн, – профспілки. Аналітичне Інтернет-видання ZAXID.NET. URL: <http://www.zaxid.net/newsua/2010/10/8/85000/> (дата звернення 20.03.2017 р.).

206. Регіональні угоди. Офіційний веб портал Федерації професійних спілок України. <http://fpsu.org.ua/generalna-ugoda-galuzevi-ugodi-teritorialni-ugodi/teritorialni-ugodi/533-regionalni-ugodi> (дата звернення 20.03.2017 р.).

207. Профспілки назвали реальний прожитковий мінімум – 3900 гривень. Інтернет-газета «Вголос». URL: <http://vgolos.com.ua/economic/news/5129.html> (дата звернення 20.03.2017 р.).

208. Особливості функціонування прожиткового мінімуму в Україні. Сайт Громадської організації «Публічний аудит». URL: <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/chim-bidnishi-tim-nas-menshe> (дата звернення 20.03.2018 р.).

209. Великсар Т. І. Особливості формування фінансових ресурсів соціального захисту населення в Україні. Актуальні напрями забезпечення ефективності економіки країни: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 червня 2016 р. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2016. Ч 2. С. 24-27.

210. Русіна Ю. О., Полозук Ю. В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. *International scientific journal*. 2015. №2. С. 91-94.
211. Параска І. П. Чинники управління фінансовим забезпеченням господарської діяльності промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. №3. Т. 3. С. 129-131.
212. Опря А. Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань). Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
213. Экономическая теория: учеб. Для вузов / М. А. Сажина, Г. Г. Чибриков. – 2-е изд., перераб. и доп. М.: Норма, 2007. 672 с.
214. Балинова В. С. Статистика в вопросах и ответах: Учебное пособие. М.: ТК. Велбу. Изд-во Проспект, 2004. 344 с.
215. Зверяков М. І. Національна економічна система: проблеми теорії: монографія. Одеса: Астропринт, 2012. 320 с.
216. Янковой А. Г. Основы эконометрического моделирования. Одесса, ОГЭУ, ротапринт, 2006. 133 с.
217. Обіход С. В. Соціально-психологічні аспекти регулювання демографічних процесів в умовах нестабільності. *Вісник ЖДТУ*. 2010. №3(53). С. 337-341.
218. Населення України: народжуваність в Україні у контексті суспільно-трансформаційних процесів / [Е. М. Лібанова, С. Ю. Аксьонова, В. Г. Бялковська та ін.]. К.: АДЕФ-Україна, 2008. 288 с.
219. Демографічна криза в Україні : Проблеми дослідження, витоки, складові, напрями протидії / [В. С. Стешенко, В. П. Піскунов, І. О. Курило та ін.] . К.: Ін-текономіки НАН України, 2001. 560 с.
220. Ткаченко І. В. Систематизація чинників впливу на складові доходної частини Пенсійного фонду України. *Бізнес інформ*. 2013. № 3. С. 327-331.
221. Лопушняк Г. С., Капітан В. О. Вплив демографічних чинників на зайнятість населення. *Моделювання регіональної економіки*. 2012. № 2. С. 30-40.

222. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 22.03.18 р.).

223. Про державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 р.: Закон України від 20.05.2010 № 2278-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2278-17> (дата звернення 20.01.2018 р.).

224. Концепція державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік: Розпорядження Кабінету міністрів України від 21.03.2011 № 219-2011-п. // База даних «Законодавство України» / КМ України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2011-p/para014#o14> (дата звернення 20.01.2018 р.).

225. Програма соціально-економічного розвитку України 2036. Проект громадської організації «Розвиток середнього класу». URL: <http://www.middleclass.org.ua/programma-sozialno-economycheskogo-razvitiya-ukrainyi-2030/>(дата звернення 20.01.2018 р.).

226. Модернізація системи соціального страхування в Україні. Аналіт. доп./ О. П. Коваль. К.: НІСД, 2014 38 с.

227. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України «№ 1533–III від 02.03.2000 р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>. (дата звернення 20.01.2018 р.).

228. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення в умовах економічних перетворень: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.08 / Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2014. 456 с.

229. Сільченко С. Чи потрібні українцям пільги на шляху до Європи: Роздуми про шляхи реформування соціального законодавства. Юридичний радник : Журнал юристів України. 2006. №4. С. 65-67.

230. Кривошеєва Т. О. Зарубіжний досвід застосування пільг на пасажирські перевезення автомобільним транспортом загального користування. Вісник Національного транспортного університету. 2013. №28. С. 248-256.

231. Назаренко Я. Я. Вітчизняний та світовий досвід формування компенсацій за перевезення пільгових категорій пасажирів. Вісник Національного транспортного університету. № 17, ч. 2, 2008. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vntu/2008_17_2/32.pdf

232. Звіт про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію за пільговий проїзд та надання пільг з послуг зв'язку окремим категоріям громадян у 2015 році та аналіз фінансового забезпечення реалізації їх прав на зазначені пільги у 2016 році. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16750718/Zvit_23-3.pdf?subportal=main (дата звернення 04.09.2017).

233. Висновки щодо виконання закону про Державний бюджет України за 2016 рік. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16755915/Vusnovki_2016_opt.pdf?subportal=main (дата звернення 04.09.2017).

234. Горин В. П. Проблеми реформування системи соціальних пільг в Україні. Методологічні проблеми фінансової теорії та практики в умовах проведення системних реформ : матеріали Загальноунів. наук. конф. проф.-викл. складу [м. Тернопіль, 11 квіт. 2012 р.] / уклад. В. В. Письменний ; відп. за вип. О. П. Кириленко. Тернопіль: Вектор, 2012. Ч. 1. С. 15.

235. Давыденко Л. Н. Рационализация льгот в общественном секторе/ L.N.Davydzenka/ Czasopis «Optimum». Studia ekonomiczna, Wyd. Uniwersitetu w Białymstoku, №5(71), 2014г. -1,0, 5(71).- S.219-236.

236. Черенько Л. М. Оцінка впливу державної соціальної підтримки на нерівність та бідність населення. Демографія та соціальна економіка. 2011. №2. с. 118-127.

237. Звіт Рахункової палати за 2016 рік. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751480/Zvit_RP_2016.pdf. (дата звернення 24.09.17).

238. Великсар Т. І. Соціальні пільги як елемент системи соціального захисту населення України, що потребує реформування. Науково-економічний розвиток: менеджмент, фінанси та аудит: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 24–25 липня 2015 р. Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2015. Частина 2. С. 70–71.

239. Великсар Т. І. Напрямки реформування підсистеми соціальної допомоги в Україні. Економіка, фінанси, облік, маркетинг та менеджмент в Україні та закордоном: Міжнар. наук.-практ. конф., 20 жовтня 2017 р. Полтава: ЦФЕНД, 2017. С. 50-54.

240. Перегляд системи пільг на проїзд у громадському транспорті в Україні з урахуванням досвіду інших країн. URL: <http://www.case-ukraine.com.ua/archive/u/publications/f72389b8a05174d4848afebc4eb0470a.pdf> (дата звернення: 24.09.2016).

241. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. К., 2015. 336 с.

242. Дубич К. Європейський досвід впровадження механізму соціального контракування соціальних послуг. Ефективність державного управління. 2013. Вип. 34. С. 182-190.

243. Кравченко М. Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні. Науковий вісник «Демократичне врядування»: електрон. наук. фахов. вид. Львів, 2014, Вип. 14. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk14/fail/kravchenko.pdf (дата звернення: 24.09.2016).

244. Стойка А. Зарубіжний досвід організації обслуговування соціально-незахищених осіб. Економіка та держава. 2009. № 38. С. 57-66.

245. Гилядова М. Н. Финансирование социального обслуживания: зарубежный опыт. Сибирская финансовая школа. 2015. № 6. С.61-66.

246. Study on Social Services of General Interest: Final report/ European Commission. Brussels: Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion, 2011. 332 p.

247. Прожитковий мінімум у цінах грудня 2016 року. URL: <http://expert.fpsu.org.ua/monitoring-prozh-minimum/341-prozhitkovij-minimum-v-tsinakh-grudnya-2016-roku> (дата звернення 24.02.2017).

248. Закриницька В. О. Зарубіжний досвід соціального захисту сім'ї, дітей та молоді: особливості організації та правового забезпечення. Юрист України. 2012. № 4. С. 36-42.

249. Податковий кодекс України. Закон від 02.12.2012 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 01.01.2018 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 24.02.2018).

250. Матвієнко В. П., Сивак О. Б. Оподаткування благодійної допомоги: дискусійні питання. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналіз. 2015. № 1. С. 264-278.

251. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доповідь. К.: НІСД, 2015. 36 с.

252. Практика благодійної діяльності бізнес-компаній в Україні: сучасний досвід» (звіт за результатами дослідження) / Автори: А. Гулевська-Черниш, Д. Непочатова, Л. Паливода, С. Шендеровський; за заг. ред. А. Гулевської-Черниш. К.: Салютіс, 2010. 60 с.

253. Пенсійна реформа уряду В.Гройсмана. URL: <https://pensii2017.info>. (дата звернення 24.10.2017).

254. Великсар Т. І. Сучасні виклики у фінансуванні соціального захисту населення. Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization: proceedings International Scientific-Practical conference, January 29, 2016. Klaipeda: Baltija Publishing, 2016. P. 287-289.

255. Про затвердження пропорцій розподілу ЄСВ: постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 675-2014-п // База даних «Законодавство України» / КМ України. Дата оновлення: 27.07.17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/675-2014-п/ed20170727> (дата звернення 27.09.17).

256. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2018-2020 роки»: постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 411-

2017-п // База даних «Законодавство України» / КМ України. Дата оновлення: 07.12.17. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/411-2017-п> (дата звернення 13.12.17).

257. Україна: перспективи розвитку (Консенсус-прогноз). URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Konsensus-prognoz> (дата звернення 27.09.17).

258. Олійник О. О. Зарубіжний досвід відшкодування втрат, пов'язаних з тимчасовою непрацездатністю. Демографія та соціальна економіка. 2011. № 1(15). С. 103-109.

259. Шимків С. А. Страхування від нещасних випадків системі соціального захисту громадян України : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2016. 20 с.

260. Гаманкова О. О., Шимків С. А. Фінансове забезпечення страхування від нещасних випадків в Україні. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2016. № 3(180). С. 18-25.

261. Про затвердження Порядку визначення страхових тарифів для підприємств, установ та організацій на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 № 1423-2000-п // База даних «Законодавство України» / КМ України. Дата оновлення: 18.04.2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-2000-п/ed20120418> (дата звернення 21.01.18).

262. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 461-2016-п. // База даних «Законодавство України» / КМ України. Дата оновлення: 01.01.2018 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/461-2016-п> (дата звернення 21.01.18).

263. Орехова О. В. Оцінка рівня страхових внесків для працівників гірничо-металургійної галузі України на сучасному етапі. Вісник проблем біології і медицини. 2016. № 4. Т.1 С. 333-337.

264. Долгошея Н. О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 318 с.
265. Вовчак О. Д. Страхова справа. Підручник. Київ. Знання, 2011. 391 с.
266. Основні положення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення пенсій». URL: <http://pensii2017.info> (дата звернення 27.10.2017)
267. Страхові виплати, які здійснюються страховою компанією «Провідна» URL: <http://www.providna.ua/uk/dobrovolnoe-strahovanie-ot-neschastnych-slychaev-ua> (дата звернення 25.09.2017)
268. Дані сайту Адміністрації Держприкордонслужби України URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/activity/peretyn-kordonu> (дата звернення 25.03.2017).
269. Великсар Т. І. Перспективи удосконалення соціального захисту населення. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., 13–14 березня 2014 р. Тернопіль: ВД «Вектор», 2014. Ч. 2. С. 167-169.
270. Великсар Т. І. Медичне страхування як елемент системи соціального захисту населення. Економіка. Фінанси. Право. 2013. №9/1. С. 4-8.